

Vinstra hægri, vinstra hægri - tað er rætta lagið!

Fyri stuttum endaði ein forvitnislig framsýning í útvarpshöllini. Framsýningin undir heitinum »Landsverkfrøðingurin 50 ár« lýsti sera hegnisliga søguna hjá stovninum, og lýsti samstundis gongdina í samfelagsútbýggingini hesi seinastu árin. Stórt arbeiði liggur aftanfyrir hetta tiltak, og ein stór tók eigur at vera borin Heina Olsen, fyrrverandi verkfrøðingur á LV, fyri hetta megnararbeiði. Somuleiðis eiga teir báðir Heini Olsen og Arnstein Niclasen rós fyri bókina teir góvu út í smb. við merkisárið hjá LV.

Tað var við ávísingum sorgblíðni ein lyði á setunar-røðuna hjá Heina Olsen, hóast eini 150 fólk høvdu leita sær niðan í útvarpshöllina. Ringt var at fáa eyga á nakan fólkaavalan politikkarar, sum eftir minari meting høvdu havt gott av at siggja hvussu nógv hesin stovnur hevur fingið av skafti, seinastu hálvthundráð árin.

Er tað so stutt, at herferðin hjá Finnbuga Arge fær uppblakking av øllum tingmonnum her á landi? Fremur Landsstýrið fólksins vilja við at knúsa henda ríka stovn, sum Henning Jacobsen við hegnisligari hond hevur stýrt um boðar og sker seinastu turbulentu árin? Játtanin minkaði 400 % í tíðarskeiðinum 1989-1994, og hóast hesa dramatisku niðurgongd hevur hann tó megnað at fullfara ein hóp av projektnum, og ikki at gloyma viðlíkahald, kavaruðing, afsaltering, havnaútbýgging fyri at nevna nokur dømi. Hann hevur ongantíð yvirtrekt sína konto. Gudarnir mugu vita, hvussu hann hevur fingið kabalina at ganga upp. Slíkir stjórnar hanga ikki trúnum, harra Arge.

Hevði spariknivurin rakt so meint á onkrum øðrum stovni, við onkrum øðrum stjóra, er evið púra samfordur um, at starvsfólk høvdu verið uppsøgd, tí tað heilt einfalt er lættasti máti hjá einum stjóra fáa tølina at hanga saman á pappírnum. Men Henning hevur prógvað at aðrir høttir kunnu nýtast. Nátturlig frágongd er eitt fyrirbrigdi. Sum kunnugt er hovuðsdeildin minkað úr 80 starvsfólki um niður í eini 40 seinastu árin, uttan størvegis uppsagnir. Hóast ein ongantíð kann vera tryggur í sínum arbeiði (takka verið Fólkaflakkinum), so hevur Henning við sínum rólga lyndi og síni respekti fyri fólki, gjørt sitt til at ótryggleiki ikki skuldi darva dagliga arbeiði hjá starvsfólkinum.

Er tað hetta, sum Finnbuga var troystur av, og tí valdi stjóran á Strandfarskip Landsins, Reidar Nónfjall, at stýra LV. Sum kunnugt eru eini 30-40 fólk antin

søgd úr starvi hjá SL, ella hava valt at siga seg úr starvi, síðan nýggi stjórin tók við. Onnur 20-30 leita sær eftir øðrum arbeiði. Í sama tíðarskeiði eru einir 8 nýggir stjórnar ella undirstjórnar settir. Sunnur starvsfólkapolitikkur, harra Arge? Eg meini tað!

Tað, sum hendi beint áðrenn jól, er ein skamblettur í feroyskari politiskari søgu. Tað veit lögmaður eisini av, sum tann skilamaður hann er, og tí fekk, og hevur, Finnbuga Arge fingið munnskúr í hesum máli. Tá hann einaferð fær kurvina av aftur og nýsni er stýtt eitt sindur, kundi verið áhugað, verið at fingið at vita, hví Henning Jacobsen skuldi avhóvda.

Finnbuga Arge er ein vandamikil maður. Hann hevur tung vápni í hondini og er ikki bangin at nýta tey. Hann er eins og dómarar í fótbólta, ið leggur slíka linju, at hann oyðileggur dystin. Hann gevur reyð kort, áðrenn hann tosar við spælarnar og roynir seg við diplomati fyrst. Henning fekk reyða kortið, og nú skal stovnurin kannast! Hvar er logikkurin? Landsstýrismáður er undirlagdur ávísar spællreglur, sum ikki ber til at skrupa til viks. Starvsmannafelagið minki lógmann og landsstýrið á hesar, beint eftir nýggj-ár. Sum stjóri á bilhandilsfyrstúku, er Finnbuga Arge ikki vanur við serligar reglur, sum hann smíðja sær, sum honum lýstir. Um Henning er koyrdur tí ov fáir bílar eru keyptir frá P/F Meinhard Arge, veit eg ikki. LV hevur, sum kunnugt, ikki handlað við ávísar bilhandlarnar, men eg kann hugsa mær, at stovnurin hevur handlað har, hann hevur fingið mest fyri pengarnar. Alivinnuna var Finnbuga Arge eisini í ferð við at bjóða útendingum. Havi ringt við at siggja nakan politisk aftanfyrir hesar gerðir.

Fólkaflakkurin gjørdi sama brøðra sum sambandsflokkin á sinni við at hysa hesum útróðara. Samgongan kundi líka so væl sett Óla Breckmann ella Jógván við Keldu í henda sessin. Teir hata alt, sum er alment og hava oyst sitt gótt í eitt mánaminni, hóast teir ongantíð hava fingið aðra enn almenna lón. Finnbuga Arge hevur eins og allir fólkaflakksmenn langt síðan luktáð pening, og er við at útarbeita ein atlan hvussu hann kann pumpa pening úr landskassanum í privatir lummur. Høvi minnst ikki hvussu hann, sum politikari, stríðsdi fyrir at tollurin á innfluttrum bílum skuldi lækkast. Landsverkfrøðingurin skal privatiserast. Undirstjórnunin skal privatiserast. Høvi skal byggja tunnilin? Hevur nakað for-

Liggjas Høgenesen

oyst felag figgarliga orku, tøkni, kapacitet, ekspertisur í feroyskari politiskari søgu. Harra Arge eigur at vita, at tá privat fyrstúka kemur til Føroya at gera undirstjórnunin, er tað við profit fyri eyga, og ikki av misunnarsemi. Tá nyttar einki Cost-benefit, ið bert setir krónur og oyru á projekti. Skal kostnað-nýtslu kanning vera grundarlag fyri avgerðum, fáa Gásadalssmenn ongantíð tunnil. Er tað so ringt at siggja, at úrlitini ikki siggjast fyrr enn tunnilin er komin? Hugsio um menniskjuni, ið hava valt at liva har. Annars haldi eg ikki at Finnbuga Arge skal rósast fyri tær kanningar, ið vera almennakunngjörðar í hesum døgum. Hann hevur ikki kanna nakað sum helst. Hann hevur bert skrivað fyrstu síðu. Tað eru aðrir menn, ið skuldu fingið rósurnar, m.a. Henning Jacobsen.

Vit eru á veg imóti fullveldi. Við lógmanni á odda senda vit signal út í heim, hvussu vit ætla at fremja hesar ætlanir. Vit bróta niður stovnar, ið hava virkað væl, og vóna at ikki einki hóvastátt stendst av hesum. Vit ætla at selja alivinnu, skip og fisk til fremmandamenn. Vit hækka lögtingsmannalónirnar, meðan landsstýrismáðurin í figgararmálmum boðar frá, at lónarhækking til alment lónt ikki kemur uppá tal. Tjóðveldisflokkurin og Fólkaflakkurin føra fólkaflakspolitikk, hóast hetta er vinstra og hægri í feroyskum politikki. Heini O. Heinesen hevði møguleika at venda hesi órvitisskós, men valdi at nikka og tuga, tá lögmaður vardi Finnbuga Arge á kreppufundi. Líkt er til at Tjóðveldisflokkurin bert hevur tað eina fyrir eyga, nevniliga fullveldi, og letur alt annað fara aftur við borðinum. Tað má sigast at vera sera tunt grundarlag at byggja ein flokk á. Flokkurin byggur passivt at, meðan Finnbuga Arge sparkar beiniin undan 50 ára goml- um stovni? Hvussu nógvir persónligar vanlagnur skulu fremjast áðrenn Finnbugi

Arge og manning eru nøgd-ir. Er hetta byrjanin til fullveldi, so Gud náði okkum.

Endamálið hjá Finnbuga Arge sýnist vera, at seta spurningartekin við LV, við tí fyri eyga, at rættvisgera sín ómansliga atburð móti Henning Jacobsen. »Lukk- adur stovnur«, »ikkil til at tosa við«, »óggjognum- sigtúr roknskapur« fyri at nevna trý argument. Betur var, um landsstýrismáðurin leitaði niðan í útvarpshöllina til framsýningina, so hevði hann sæð, at stovnurin altið hevur spælt við opnum kortum. Les bókina, sum tú og allir lögtingsmenn hava fingið sendandi. Roknskapurin hjá stovninum er gjørdur í samstarvi við Gjaldstovuna, og hevur stovnurin fingið rós fyri hetta. Er nakað óggjognum- sigtugt, so er tað Gjaldstovuni kritikkurin eigur at vendur imóti. LV hevur virkað í 50 ár, við skiftandi landsstýrismönnum uttan størvegis trupuleikar. Sigur hetta ikki meir um landsstýrismannin enn um stovnin?

Mitt ráð til lógmann. Ber so í bandi at Henning fær uppreisn og verður biðin aftur til arbeiðis. Gloynt alt um Finnbuga Arge. Hví skal LV hava nýggjan stjóra? SL er, mær vitandi, eisini undir Vinnuulástýrinum og har er stjórnin ikki koyrdur. Er lógin ikki líka fyril?

Hvar standa Javnaðarflokkurin og Sambandsflokkurin í hesum máli? Jóannes Eidesgaard gjørdi nokur gøyggi, men so stilt- aði av og meir hoyrðist ikki. Svarini, ið Finnbuga Arge gav fyrispurninginum hjá Jóannes Eidesgaard, vóru alt ov tunn. Sambandsflokk- in hava vit einki høyrð til. Teir eru kanska glaðir fyri, at Finnbuga Arge ikki er á listanum hjá teimum, og tað sigi eg teir ikki ringar fyri. Men áhugaverd hevði verið at vita hvørt stóðu teir hava til slíkan avhøvdingarpolitikk.

Fólkaflakksmenn og Tjóðveldismenn áttu heldur at tikið tann veruliga yvir- bygnaðin t.v.s. Vinnuulástýrið og øll hin stýrini, til umrøðu. Her liggur tann veruligi trupuleikin. Eftir minari meting púra óneyð- ugt millumlíði, ið kundi verið spart burtur. Hetta er danskur umsitingarpolitikkur, ið vit hava innflutt, og sum er alt, alt ov dýrt at umsita. Tað man undra mangan feroying hví Tjóðveldisflokkurin og Fólka- flokkurin, í fullveldistíðum, eru so glaðir fyri eina »danska« loysn í Føroyum. Vit hava fyrir sæð hvussu vandamikil skeiv ráðgeving kann vera. Eru 80'ini við at koma inn aftur? Livst so spyrst.

Liggjas Høgenesen

Syrgiligt skemt í Sjonleikarhúsinum

Oman fyrir pallin í Sjonleikarhúsinum standa orðini »tíl gaman og álvara«. Hóska tey ógvuliga væl til tann leik, sum í lotuni verður sýndur: »Tann gamla daman kemur til býin«. Men skjótt vitjar tann gamla daman á síðsta sinni. Hevur tú ikki sæð leikin, so er tað nú, tú skalt fara. Tú kanst gleða teg til tveir stuttligar tímar, sum samstundis geva tær nakað at hugsa um

Tann gamla daman trínur inn á pallin í tveimum líkjum. Sum ein, ið við geva fótibýi sínum eina ríka og glæsilega framtíð. Og sum ein hevnd- areingil úr fortíðini.

Sum ung noyddist gamla daman at flyggja úr býnum. Hon var vörðin við barn, men drongurin sveik hana so dyggiliga. Liv hennar gjørd- ist hart, m.a. livdi hon eina tíð sum skólkja. Men hon megnaði at vinna á hesum og meira enn tað. Hon hevði eitt gott tak á mannfolki, og eftir at hava gift seg nakrar ferðir, gjørdist hon ovurrik. Nú kemur hon so aftur til fótibýin og lovar gull og grønar skógar.

Gamla vil hava hevnd

Men gamla daman er ikki orindaleys, hon vil hava hevnd. Hon er ikki longur menniskja við vanligum kenslum; kenslurnar eru steinrunnar. Í lotum heldur tú kanska, at gamla enn er fýr fyri at sýna kærleika. Hetta tá ið hon og gamli sjeikurin práta saman. Men so er ikki; gamla letur bara sum um. Og tú kanst ikki lata verða við at hugsa ann- að, enn at kanska var ung- dómssjeikurin bara tann fyrsti í røðini av mannfol- um, sum gamla onkursvegna hevur misnýtt.

Einar 10 ferðir hevur hon verið gift, og nú leikur fer fram, hevur hon eina hild- rundan um seg. Sakforari hennara er helst tann einasti sum so toltliga hevur mannalíki; hann skal hóast alt avgreiða hennar pening- amál og skaffa henni »rett- visis«. Men hini sukkaladýr- ini, sum hon umgevrur seg við, eru øll keyptar og kúg- aðar nikudukkur. Og sjálv er tann gamla daman eisini bara hálv, bæði annar fótur og annar armur eru kunstig- ir.

Ungdómssjeikurin skal doyggja

Hennara dómur er eisini steinhardur. Gamla setur eittans krav, um hon skal veita tí figgarliga illa stadda býi munandi hjáp. Sjeikur- in, sum í síni tíð »veik hana, má doyggja. Hværki meira ella minni.

Sjálvsagt er tað trupult hjá borgarunum at gera, sum tann gamla daman býður; tí brotsverkið var jð heldur av- markað. Men so við og við tykist eingin ivi at vera long- ur. Býurin er til reiðar at selja

seg sjálvan; at ofra ein »ó- sekan« fyri vinnings skuld. So stann er tað ikki bara gamla daman, ið er til fæls, allur býurin er til fæls.

Gamli sjeikurin er annars einki bartog. Hann er vörð- in ein hampadur við dæm- ligari konu og tveimum fitt- um börnum. Kanska er tað rætt, at hann í ungdomsins vári bar seg heldur ljótt at, men at hann nú skal revast við deyðanum. Tá er alt, sum eitur rættvisi, fokið.

Vit eru øll til fæls

Leikurin »Der Besuch der alten Dame« var frumfram- forður í Zürich í januar 1956. Helst hevur rithøv- undurin Dürrenmatt, ið var týsktalandi sveitsari, hugs- að um hendingar í tilknyti til 2. heimsbardaga, tá ið hann skrivaði leikin. Men leikurin er á ongan hátt bundin at hesum tíðarskeiði. Allastaðni, har eitt samfelag er til reiðar at selja »sál« sína fyri lotuvinning, er leikurin víðkomandi. Í Føroyum sum áðrastaðni.

Hvussu nógv skulu vit selja okkum fyri í sambandi við oljuvinnuna? Hvussu nógv skulu vit selja loynd- dómarnar um okkara genet- iska arv fyri? Í fyrta færi er helst talan um eina hótta motvegis okkara mentan, í seinna um okkara samleika sum tjóð. Hóast tann gamla daman í næstum gevst at vitja í Sjonleikarhúsinum, so verður hon tó altið víðkom- andi. Tí so ella so kemur hon undan kavi aftur.

Eitt applilvisi

Tað yður av lívi í Sjonleik- arhúsinum í hesum døgum. Nógvir leikarar eru á palli í syrgiliga skemtuleikinum. Afturat teimum báðum krevjandi hovudsleiklutun- um eru fleiri aðrir stórir leik- lutur, umframt ein rúgva av smærri.

Og leikararnir smæðast ikki burtur. Tað er ein fróil at siggja, at tað enn ber til at gera hól í sjógv. Hetta hóast meginparturin av leikarun- um eru amatørar, og nokur teirra helst standa á palli á fyrsta sinni.

Tókk fái tit øll fyri leikin - bæði tit framman og tit aftan leiktjóð.

Og um tú ikki hevur verið í Sjonleikarhúsinum, síðan tað varð umvælt: Har er so sera vakurt og hugnaligt.

Klæmint Olsen